

N:o 11.

Ank. till Riksd. kansli den 16 februari 1905, kl. 3,30 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t
angående ersättning för betande hemdjur, som skadas genom
järnvägsdrift m. m.*

Lagutskottet har till förberedande behandling fått mottaga en af herr *P. Hörnstén* i Andra Kammaren väckt motion, n:o 80, så lydande:

»I motion n:o 52 till förra årets Riksdag hemställde jag, att »Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda behovet af sådant stängsel utefter järnvägarna, att jämväl smärre hemdjur, såsom får, ej må komma in på järnvägens område, samt till Riksdagen inkomma med de förslag Kungl. Maj:t må af utredningen finna föranledda.» För att ej behöfva upprepa motiven i såväl motionen som utskottets afstyrkande af densamma, tillåter jag mig hänvisa till Andra Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 3) utlåtande n:o 26 (8 saml. 2 afd., 1904).

Som af utlåtandet framgår, har utskottet ställt sig tvekande inför »ett lagstiftande på detta nya område», under förmenande, att detta skulle »leda till vidtgående konsekvenser, hvilka svårligen nu kunna fullt öfverskådas». Detta hvad stängselskyldigheten vidkommer. Där emot synes utskottet ställt sig välvilligt nog till en »hemställan om förtydligande af nu gällande lagbestämmelser angående ersättningsskyldigheten».

På grund af dessa i utlåtandet framkomna synpunkter tillåter jag mig framhålla följande.

Bih. till Riksd. Prot. 1905. 7 Saml. 10 Häft. (N:is 11 och 12.)

I lagen om skydd mot yrkesfara, af 10 maj 1889, synes den principen vara fastslagen, att icke blott *ersättning* för skada skall utgå, utan jämväl *skyddsanordningar* till förebyggande af skada skola vidtagas, tydligen lika mycket i syfte att *förebygga själfva skadan* som dess följd, *skadeståndersättningen*. Visserligen gäller denna princip människor, som äro i fabriks- eller annan yrkesdrift anställda, och skulle sålunda kunna anses för »ohållbar» att öfverföra till området för djurs skyddande för skada af järnvägsdrift. Men i yttranden från åtskilliga af de myndigheter, som haft att afge utlåtanden till den kungl. propositionen (n:o 23) sistlidne riksdag angående ersättning åt lappar för af järnvägsdriften skadade renar, återfinnes dock tanken på att *genom stängsel bereda renar skydd* mot öfverkörning, men att, därest detta skydd af naturhinder eller andra orsaker ej förslår, ersättning för skada i alla fall borde utgå.

Förenämnda kungl. proposition blef af fjolårets Riksdag antagen som tillägg till § 6 i lagen angående ansvarighet för skada af järnvägsdrift.

Därmed har fastslagits principen om *skadeersättning* för af järnvägsdrift skadade eller dödade *betande djur*. Men då stadgandet gäller endast den *nomadiserande lappbefolkningen*, torde det vara tvifvel underkastadt, om *denna* lagbestämmelse kan tillämpas för den öfriga delen af landets *betesrättsägande* befolkning. Det är ock på grund af lapparnas uråldriga *betesrätt* som berörda tilläggsstadgande tillkommit.

Den öfriga delen af Sveriges befolkning har dock lika »uråldrig» betesrätt gentemot järnvägsanläggningarna, och inom stora delar af landet, synnerligast Norrland, bruka gräsätande hemdjur släppas *lösa* på bete i såväl betesmark som åker och beteshagar. Där nu järnväg genomlöper dylika, har det förut varit brukligt, att järnvägen hållit stängsel af sådan beskaffenhet, att äfven får och getter utestängts. Genom skrifvelse af den 1 december 1893 till bland andra bandirektören i VI distriktet har kungl. järnvägsstyrelsen emellertid föreskrifvit, att »det till banans och bangårdars inhängnande hittills använda fyrslaniga stängslet skall, i den mån det behöfver omsättas, å de bansträckor, där hinder ej möter med afseende å med jordägare träffadt aftal, ersättas med treslanigt stängsel af 1,19 meters höjd.»

Att dylika anordningar medföra större risk för omfördälda smärre betande hemdjurs inkommande på banan och däraf ökad fara för öfverkörning, är ju själfklart. Då därtill kommer, att ersättningsanspråken äro kostbara att anhängiggöra och fullfölja till högsta instans (som oftast är nödvändigt, om öfver hufvud taget någon skadeersättning skall vinnas),

och det därvid visat sig, att ersättnings tilldömande mest berott på, om järnvägspersonalen brustit i någon sin reglementariska skyldighet, hvilket i fråga om betande djurs skadande i de stundom milslånga skogarna torde vara nära nog omöjligt leda i bindande bevis, så inses lätt, att, om nu frågan om *effektivt skyddande stängsel* anses något svårlöst, frågan om *skadeståndersättning* i alla fall bör bli lika klargjord för de betesrättsägande jordbrukarne, som den blifvit för den nomadiserande lappbefolkningen.

På grund af hvad sålunda anförts får jag vördsamt föreslå, att Riksdagen ville besluta en skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda och för Riksdagen framlägga de lagförslag, som i motionens syfte kunna anses af behofvet påkallade».

Syftet med förevarande motion synes vara att bereda ägare till hemdjur, som inkomma å järnvägs område och där i följd af järnvägens drift dödas eller skadas, ersättning för denna skada i större utsträckning än med nu gällande lagbestämmelser kan ifrågakomma. Enligt lagarna den 12 mars 1886 och den 22 juni 1904 åligger det järnvägs innehafvare att ersätta dylik skada i regel endast i det fall, att vållande till skadan ligger järnvägens förvaltning eller betjäning till last. Undantag härifrån göres emellertid för skada å ren, tillhörig den, som har rätt till renbete enligt lagen om de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige. Sker skada å dylik ren å trakt, där lapparne vid tiden för skadans timande ägde uppehålla sig med sina renar, är, ändå att icke järnvägens förvaltning eller betjäning vållat skadan, järnvägens innehafvare skyldig gälda skadestånd, där ej den, hvilken vård om renen ålegat, uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet varit till skadan vållande. Denna bestämmelse, som tillkommit genom lag den 8 juli 1904, har motionären ansett böra utsträckas att i tillämpliga delar gälla jämväl för den öfriga delen af landets betesrättsägande befolkning. En sådan utsträckning af den järnvägsinnehafvare åliggande skadeståndsskyldigheten kan utskottet för sin del ej förorda. De skäl, som varit bestämmande för att i afseende å ansvaret för den skada, som inom de åt lapparna upplåtna områden i följd af järnvägsdrift tillfogas lapparnes renar, tillämpa särskilda skadeståndsregler, förefinnas icke i fråga om

den bofasta befolkningen. Sålunda torde den säregna svårighet, som visat sig vara förenad med renarnes vård, och omöjligheten för lapparne, hvilkas så godt som enda inkomstkälla utgöres af renarne, att under alla förhållanden hafva renhjordarne så i sin hand, att ej enstaka djur inkomma på järnvägens område, ej äga någon motsvarighet i fråga om den bofasta befolkningens handhafvande af sin boskap, hvartill kommer, att järnvägen inom de åt lapparne upplåtna områden på stora sträckor saknar allt stängsel.

Någon i lag uttryckligen bestämd skyldighet för järnvägsinnehafvare att hålla järnvägen inhägnad finnes för närvarande icke, men äro i regel administrativa föreskrifter i detta hänseende meddelade så väl i fråga om statens järnvägar som i gällande koncessioner för de enskilda järnvägarne; och då järnvägs innehafvare af staten fått sig sådan hägnadsskyldighet ålagd eller eljest särskildt åtagit sig dylik skyldighet, hvilket vid förvärfvande af den för järnvägens behof nödiga marken icke sällan lärer förekomma, torde ifrågavarande hägnadsskyldighet, så framt icke annat blifvit yttryckligen bestämdt, få anses innebära, att hägnaden omkring järnvägen skall vara af laggill beskaffenhet eller sådan, att den hindrar annans större hemdjur, som ej är okynnigt eller vildt, att inkomma på järnvägen. Flere rättsfall finnas också, som visa, att, när kreatur, såsom oxar och kor, inkommit på järnvägs område och där öfverkörts, järnvägens innehafvare af Kungl. Maj:t dömts att ersätta skadan, då ålagd eller åtagen skyldighet att hålla järnvägen inhägnad förefunnits och det befintliga stängslet ej varit i det skick, att det kunnat freda mot kreaturens inträngande på järnvägen.

Då från statens sida en viss hägnadsskyldighet ålägges järnvägsinnehafvare, får väl denna skyldighet antagas hafva järnvägstrafikens egen säkerhet till sitt närmaste mål, men det torde möjligen kunna ifrågasättas, om icke staten vid fastställandet af berörda skyldighet borde mera, än som nu sker, taga hänsyn till nyttan och behofvet af stängsel utmed järnväg äfven för dem, som bo i järnvägens närhet, särskildt med hänsyn till förekommande af skada å betande hemdjur, som kunna inkomma på järnvägens område. Till någon ingående pröfning af denna fråga synes emellertid nu förevarande motion icke böra föranleda. Några skäl åter, som tala för att under nuvarande förhållanden, då, såsom nämnts, någon i lag bestämd hägnadsskyldighet för järnvägs innehafvare ej förefinnes, utsträcka den järnvägs innehafvare i ofvanberörda hänseende åliggande ersättningsskyldigheten, hafva ej af motionären anförts och synas ej heller utskottet föreligga.

Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 februari 1905.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Herr *Lindhagen* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
